

“I remain convinced that obstinate addiction to ordinary language in our private thoughts is one of the main obstacles to progress in philosophy.” - Bertrand Russell

Günlük dilde felsefe veya Felsefe yapılabilir mi?

Arada felsefe yapsam da, Felsefe yapmayı sevmem.

Küçük harfli olanı herkes yaptığı için, günlük dile yaslanması daha uygun. Büyük harfle başlayanın ise her *disiplin* gibi kendi jargonuna ihtiyacı var.

Jargon, *avam dışarıda dursun* diye oluşturulmuş dikenli bir tel. Dışarıdan bakınca içeride ne olduğu görünüyor ama içeri girmek için o teli aşmak lazım. Dışarıdan gördüğümüz kadarıyla, içerideki kavramların çok fantastik kavramlar olduğunu düşünüyoruz. Ancak içeri girince, kendi kitabı dünyalarında yaşayan ve dışarıda kullanılması zaten beklenmeyen araçlar buluyoruz.

Bu araçların mesleklerde kullanımı ise iletişim kurmayı kolaylaştırıp, insanın konuyla ilgili tecrübesini kısa sürede anlamayı sağlıyor.

Peki *Felsefe bir meslek mi?* diye sorsak, olumlu cevap alabilir miyiz?

Akademik Felsefe bir meslek diyebiliriz belki ama burada meslek olan *Felsefe* değil, akademisyenlik. *Akademisyen ne üretir?* deyince de, *makale üretir* işte.

Makale üretme süreçleri bakımından -deneysel bilim faaliyetinde daha farklı olsa da- sosyal *bilimlerin* farklı disiplinleri birbirine benziyor. Tarihçi'nin bir yıl çalıştıktan sonra Sosyoloji makalesi üretmesi mümkün. Aralarındaki fark, sandalye yapan adamın ayakkabı yapması kadar değil.

Felsefe de böyle bir disiplinse, *ki evet*, günlük dil - Sosyoloji yapmak için yetersiz olduğu gibi- Felsefe için de yetersiz kalacaktır. Russell'ın buna getirdiği çözüm: *Matematiksel Felsefe* veya *Formel Mantık*. Bu çözümlerin *farklı* olduğunu görüyoruz ama kimsenin önemli bir derdine derman da olmuyor.

Felsefe dilini formelleştirince, daha iyi (ve akademik olarak daha münbit) felsefe yapabilirsiniz ama bu Felsefe'nin etkisi kendi sınırları içinde olacaktır. Sanırım Stanislaw Ulam'ın bir sözüydü, *Mantık'taki seviyemiz, Babil'in matematikteki seviyesi kadar* demiş.

Felsefeyi *günlük dille* değil de Mantık'la yapınca, yaptığınızı anlayanların sayısı azaldığı için *karizmatik* gözükebilir ama aldığınız sonuçlar daha *önemli* olmuyor. Sonunda “üzerinde konuşulamayacak şey hakkında susmalı” noktasına varıyorsunuz ve “ee, bütün önemli konular hakkında susacaksak, neden o kadar konuştuk?” diye devam ediyorsunuz.

Bu sebeple benim tercihim ne günlük dil ne de matematiksel dil. Ben Felsefe için *program* yazmayı ve yazarken düşünmeyi seviyorum. Bunun da *matematiksel dil* olduğunu söyleyebilirsiniz. Fakat yapmaya çalıştığım şey, günlük dilin getirdiği örtüyü kaldırmak ve formelliğin karınca adımlarıyla yürüten metodlarından da uzak durmak. Bunu gerçekleştirebilmek için de “basitçe nasıl ifade ederim” ve “bir programlama dilinde nasıl ifade ederim” diye düşünüyorum.